

Handreiking input omgevingsvisie

Voorbeeldteksten voor bevoegde gezagen

WORD ECHT RIJK

INVESTEER

IN JE OMGEVING

Loesje

Datum: 28 juni 2024

Versie: 1.1

Zaaknummer: N.v.t.

Auteur: Leon Rouw en Renzo de Jonge

Organisatieonderdeel: Ruimtelijke en Industriële veiligheid

Inhoudsopgave

1. Aanleiding	3
1.1 Inleiding.....	3
2. Kerninstrumenten gemeenten	4
2.1 Inleiding.....	4
2.2 Omgevingsvisie	4
2.3 Omgevingsplan.....	5
2.4 Algemene bepalingen	6
2.5 Omgevingsvergunning	6
3. Kernwaarden veiligheidsregio	7
3.1 Inleiding.....	7
3.2 Voorbeeldteksten.....	7
3.3 Samenwerken aan een veilige woon-, werk- en leefomgeving	8
4. Aspecten van fysieke veiligheid	11
4.1 Inleiding.....	11
4.2 Brandveiligheid bebouwde omgeving	11
4.3 Bluswatervoorzieningen en bereikbaarheid	12
4.4 Evenementenveiligheid	12
4.5 Omgevingsveiligheid	12
4.6 Crisisbeheersing	15
4.7 Natuurbrandpreventie, -beheersing en -bestrijding	15
4.8 Zorgcontinuïteit/GHOR.....	17
4.9 Zelfredzaamheid/risicocommunicatie.....	17
4.10 Waterveiligheid c.q. overstromingsgevaar	18
4.11 Klimaat en extreem weer (overstroming, droogte, hitte)	18
4.12 Energietransitie	19
4.13 Ondermijning.....	19
4.14 Verkeersveiligheid	20

1. Aanleiding

Veiligheidsregio Noord- en Oost-Gelderland (VNOG) is de organisatie die staat voor het samen werken aan veiligheid en gezondheid. De visie van de veiligheidsregio is een regio te zijn waar iedereen veilig en gezond kan wonen, werken en recreëren (en een regio die oog heeft voor demografische en maatschappelijke ontwikkelingen). VNOG is daarmee dé partner die een veilige en gezonde fysieke leefomgeving mogelijk maakt, wat overigens ook één van de maatschappelijke doelstellingen van de Omgevingswet is: *'het bereiken en in stand houden van een veilige en gezonde leefomgeving en een goede omgevingskwaliteit*.

1.1 Inleiding

Wij hebben de ambitie om de gemeente in een zo vroeg mogelijk stadium, in eerste instantie, te adviseren over de omgevingsvisie (beleidsontwikkeling), het omgevingsplan (beleidsdoorwerking) en de omgevingsvergunning (beleidsuitvoering). Wij willen graag zo vroeg mogelijk in de ontwerpfase van een ontwikkeling betrokken worden. Om van nut te zijn op de plaatsen waar het noodzakelijk is, zijn wij meer risicogericht gaan werken. Ook zetten we stappen om steeds meer informatiegestuurd te werken. Het belang van zelfredzaamheid en burgerkracht is daarbij ook belangrijk.

Om gemeenten goed van advies te voorzien aangaande hun omgevingsvisie, is deze handreiking opgesteld. Deze handreiking bevat voorbeeldteksten voor de verschillende aspecten van fysieke veiligheid. De voorbeeldteksten zijn afkomstig uit omgevingsvisies van gemeenten elders in het land of uit documenten van andere veiligheidsregio's. De teksten zijn toegesneden op VNOG. VNOG reikt de teksten aan gemeenten aan zodat die ze kunnen opnemen in hun omgevingsvisie.

Doel van de handreiking is dat fysieke veiligheid voldoende aandacht krijgt in de gemeentelijke omgevingsvisies. Zo mogelijk een nog belangrijker doel is dat gemeenten VNOG noemen in hun omgevingsvisies als dé partner bij het realiseren, behouden en verbeteren van de fysieke veiligheid in gemeenten.

2. Kerninstrumenten gemeenten

2.1 Inleiding

De gemeente heeft een aantal instrumenten tot haar beschikking. Het gaat om de omgevingsvisie en het omgevingsplan. Daarnaast is er het omgevingsprogramma en de omgevingsvergunning.

De omgevingsvisie en het omgevingsplan zijn planfiguren die de gemeenteraad moet vaststellen. Er is VNOG veel aan gelegen vroegtijdig betrokken te zijn bij de totstandkoming er van en er op te adviseren, zodanig dat fysieke veiligheid voldoende aandacht krijgt.

Naast de omgevingsvisie en het omgevingsplan is er ook nog het omgevingsprogramma. Zo'n omgevingsprogramma kan gebruikt worden om nadere invulling te geven aan de ambities, doelen en opgaves uit de omgevingsvisie. Denk hierbij bijvoorbeeld aan de nadere invulling van werklocaties (zoals bedrijventerreinen of vrijkomende agrarische bebouwing) of hoe de gemeente wil inzetten op klimaatadaptatie.

Een vierde kerninstrument is de omgevingsvergunning, zoals we die nu ook al kennen. Onderstaand komen achtereenvolgens de omgevingsvisie, -plan en -vergunning aan de orde.

2.2 Omgevingsvisie

Omgevingsvisies zijn integraal, gebiedsgericht en in het document staat de samenwerking tussen alle betrokkenen bij de fysieke leefomgeving centraal. Bij het formuleren van de omgevingsvisie is het noodzakelijk het belang van een veilige en gezonde fysieke leefomgeving mee te wegen.

Veiligheid en gezondheid zijn niet toe te spitsen tot één object of thema. Beide zijn van invloed op het dagelijks leven en raken daardoor veel thema's. Een passend antwoord geven op de vraag hoe een veilige leefomgeving geborgd kan worden in de omgevingsvisie is lastig. Ieder gebied heeft namelijk andere kenmerken en dus ook andere risico's om rekening mee te houden.

Voorbeeld: klimaatveiligheid als gevolg van klimaatverandering en energietransitie is de komende jaren een belangrijk thema. Nieuwe energiebronnen brengen nieuwe risico's met zich mee (en ook de plaats waar nieuwe energie wordt opgewekt en opgeslagen). Een passage in de omgevingsvisie kan dan zijn dat er beschreven staat dat er rekening wordt gehouden met de risico's van nieuwe energiebronnen.

Ook veilig leven en opgroeien in de natuur is erg belangrijk. Maar de natuur brengt risico's met zich mee. Denk hierbij aan klimaatverandering (extreme neerslag, gevolgen van droogte), overstromingsrisico en natuurbrand (loofhout is minder brandbaar dan naaldhout). VNOG hanteert een gebiedsgerichte aanpak om de risico-houdende functies Natuurbeheer, Infra (Mobiliteit en

Vitale) , Recreatie, Zorg en Wonen/Werken integraal aan te pakken. Risico's worden integraal en gecoördineerd beoordeeld en er worden maatregelen afgesproken om de kans op onbeheersbare natuurbranden te verkleinen.

VNOG hecht er belang aan om samen met bedrijven en instellingen (denk aan recreatieondernemers en zorginstellingen) een (brand)veiligheidsplan op te stellen voor de verschillende voorzieningen waar de veiligheid voor de burgers en gebruikers nog onvoldoende kan worden gegarandeerd.

2.3 Omgevingsplan

Het omgevingsplan is de opvolger van het bestemmingsplan. Waar het bestemmingsplan uitgaat van het principe 'Nee, tenzij', gaat het omgevingsplan uit van het principe 'Ja, mits'. Op deze manier wordt meer ruimte en vrijheid voor ruimtelijke ontwikkelingen beoogd. Verder moet de gemeenteraad ervoor zorgen dat sprake is van een evenwichtige toedeling van functies aan locaties. Dit houdt in dat in voldoende mate rekening wordt gehouden met onder meer het belang van een veilige leefomgeving.

Het omgevingsplan is een nieuw kerninstrument. Het is namelijk meer dan een bestemmingsplan met een nieuwe voorkant. Dit betekent dat gemeenten zoekende zijn hoe vorm en inhoud te geven aan het omgevingsplan, met inbegrip van het begrip veilige fysieke leefomgeving. VNOG kan hierover adviseren. Daarbij is het wel goed om te weten wat het ambitieniveau van de gemeente is. Welke zaken spelen in een gebied en wat zijn de gemeentelijke ambities? Daar hoeft nu nog geen antwoord op worden gegeven, maar is wel van belang bij de uitwerking van het omgevingsplan.

VNOG heeft aandacht voor het geheel aan veiligheidsrisico's in een gebied en beschikt over expertise op verschillende thema's: omgevingsveiligheid (voorheen bekend als externe veiligheid: betrekking hebbend op de opslag en het transport van gevaarlijke stoffen, maar ook het gebruik van nieuwe energievormen), bluswater(voorzieningen), bereikbaarheid, evenementen-, brand- en waterveiligheid, natuurbrand(preventie), (zorg)continuïteit en crisisbeheersing.

Mede aan de hand van de ambities brengen wij in beeld welke crisistypen een rol spelen. Ook maken we relevante wet- en regelgeving op het terrein van de fysieke veiligheid inzichtelijk. Wij brengen bijvoorbeeld aandachtsgebieden en overstromingsrisicogebieden in kaart. En wij adviseren over de verschillende soorten regels in het omgevingsplan, met bijvoorbeeld planregels (regels over te vragen advies, beoordelingsregels, algemene regels met open of gesloten normen), beleidsregels (proces) of omgevingswaarden (inhoud). Daar moet een keuze in gemaakt worden. Tot slot kunnen we al dan niet een rol spelen in de monitoring.

2.4 Algemene bepalingen

Als gemeenten toewerken naar een definitief omgevingsplan dan kunnen zij besluiten (eerst) te werken met een algemene bepaling ten aanzien van fysieke veiligheid. In een later stadium kan deze algemene bepaling specifiekere beschreven worden. In de 'Handreiking bouwstenen Bouwstenen fysieke veiligheid voor het omgevingsplan versie 1.1' (blz. 111-112) worden drie algemene bepalingen genoemd:

1. Zorgplicht fysieke veiligheid en gezondheid;
2. Omgevingsvergunning gevaarlijke activiteiten;
3. Advies veiligheidsregio.

2.5 Omgevingsvergunning

Processen rondom de advisering over de complexe omgevingsvergunningen en toezicht worden gezien als vergunningsfase. Deze fase vraagt om keten-samenwerking voor goede procesafspraken en om de specifieke expertise van medewerkers optimaal in te zetten. De rol van VNOG is in deze fase vergelijkbaar met de huidige rol, met dien verstande dat ook hier de integrale advisering centraal staat. En de manier van adviseren is anders (denk hierbij aan de omgevingstafel). We gaan uit van een risicogerichte benadering waarbij we graag aansluiten bij de omgevingstafel als het om complexe initiatieven gaat. Van het toetsen van plannen naar het stimuleren van initiatieven.

De noodzaak bestaat om (meer) samen te werken (met partners, gemeenten, inwoners en ondernemers, gebiedsgericht te werken (weten waar onze risico's zich bevinden) en integraal te werken (daar waar het veiligheid, gezondheid en milieu raakt). Het bestuur heeft er mee ingestemd verder te werken aan een versterkte informatiepositie dus de komende jaren komt hier nog meer nadruk op te liggen.

3. Kernwaarden veiligheidsregio

3.1 Inleiding

Om te kunnen adviseren vanuit een duidelijke visie op een veilige en gezonde fysieke leefomgeving hebben de 25 veiligheidsregio's in Nederland gezamenlijk vier kernwaarden opgesteld. VNOG vindt het van groot belang, om niet te zeggen noodzakelijk, dat op z'n minst deze kernwaarden worden opgenomen in de omgevingsvisies van gemeenten, teneinde een veilige en gezonde fysieke leefomgeving na te streven. Wanneer de kernwaarden opgenomen zijn in de omgevingsvisies, dan kan er in het omgevingsplan ook naar verwezen worden als veiligheidsaspecten in regels gevat worden. Zo ontstaat (ver)binding tussen de omgevingsvisie en het omgevingsplan.

3.2 Voorbeeldteksten

Voorbeeld 1	Fysieke veiligheid gaat onder meer over brandveiligheid, omgevingsveiligheid, risicobeheersing en crisisbeheersing. Als gemeente hebben wij een regierol, maar trekken we samen op met VNOG en de omgevingsdienst. VNOG geeft betekenis aan de risico's en acteert en adviseert over manieren om een veilige en gezonde fysieke leefomgeving te bereiken (en/of in stand te houden). Op visieniveau uit zich dat o.a. in kernwaarden die de 25 veiligheidsregio's gezamenlijk hebben opgesteld. De eerste kernwaarde van VNOG is dat de kwaliteit van de leefomgeving mede worden bepaald door veiligheid. Veiligheid moet mede afgewogen worden bij de totstandkoming van een omgevingsvisie en -plan. De tweede kernwaarde is dat we samen werken aan een veilige fysieke leefomgeving. Het is een gezamenlijke verantwoordelijkheid, waarbij elke partner zijn/haar verantwoordelijkheid neemt. Een veilige leefomgeving draagt bij aan een goede kwaliteit van leven en de continuïteit van de samenleving. VNOG is vanzelfsprekend bereid om daarover mee te denken en te adviseren. Samen met de GGD NOG, omgevingsdiensten en waterschappen werken we steeds meer samen. De samenwerking met deze ketenpartners is daarmee heel waardevol en verdient wat ons betreft dan ook een plek in de omgevingsvisie. We bouwen samen aan een duurzame samenwerking en houden die ook in stand. Ketenpartners worden om advies gevraagd om een veilige en gezonde leefomgeving te creëren en/of te behouden. De derde kernwaarde is dat leefomgeving mede wordt vormgegeven volgens de zes ontwerpprincipes van veiligheid: ➤ Voorkomen of beperking van risico's vergroot de veiligheid; ➤ Afstand tot de risico's vergroot de veiligheid; ➤ Bouwwerken en omgeving bieden bescherming;
-------------	---

	➤ Bouwwerken en gebieden zijn snel en veilig te verlaten; ➤ De omgeving maakt snel en effectief optreden van de hulpdiensten mogelijk; ➤ Mensen krijgen bij crisis passende medische zorg. De vierde kernwaarde gaat over zelfredzaamheid en samenredzaamheid van burgers. Mensen zijn bekend met de risico's en weten hoe te handelen.
Voorbeeld 2	Fysieke veiligheid gaat onder meer over omgevingsveiligheid, brandveiligheid, evenementenveiligheid, risicobeheersing en crisisbeheersing. Als gemeente hebben wij een regierol, maar trekken we samen op met VNOG en de omgevingsdienst. VNOG zet in op een veilige fysieke leefomgeving. VNOG hanteert daarbij de vier kernwaarden die de 25 veiligheidsregio's gezamenlijk hebben bepaald. Fysieke veiligheid is medebepalend bij de kwaliteit van onze leefomgeving (kernwaarde 1). We werken hierin samen met VNOG, initiatiefnemers, maatschappelijke organisaties, bedrijven en burgers en zien veiligheid als een gezamenlijke verantwoordelijkheid waarin we als gemeente ook onze rol willen nemen (kernwaarde 2). Onze leefomgeving geven we mede vorm door ontwerpprincipes voor fysieke en sociale veiligheid (kernwaarde 3). Ten slotte zorgen we ervoor dat iedereen die in onze gemeente woont, werkt of verblijft bekend is met de veiligheidsrisico's in onze gemeente (kernwaarde 4).

3.3 Samenwerken aan een veilige woon-, werk- en leefomgeving

Voorbeeld 1	Er is extra aandacht voor de veilige leefomgeving en het inzetten op een sociaal veilige (hoe veilig je je voelt) en een fysiek veilige leefomgeving (hoe veilig je echt bent t.a.v. risicovolle activiteiten) wordt steeds belangrijker. Er is een afname van het veiligheidsgevoel door nieuwe vormen van ondermijning en criminaliteit terwijl de objectieve veiligheid juist toeneemt. De fysieke veiligheid krijgt ook meer aandacht. Met de komst van de Omgevingswet wordt veiligheid breder gezien dan enkel de externe veiligheid. Zo kan waterveiligheid ook een zeer belangrijke integrale gebiedsopgave worden. De energietransitie en de mobiliteitstransitie brengen eveneens nieuwe veiligheidsrisico's met zich mee. VNOG is een belangrijke partner die bij vraagstukken omtrent de fysiek veilige leefomgeving in een vroeg stadium betrokken wordt.
Voorbeeld 2	Hoewel de regio Noord- en Oost-Gelderland uitgestrekt is en niet per se dichtbevolkt is, is het inrichten van de omgeving niet eenvoudig. Functies zoals wonen, werken en recreëren raken elkaar en dat brengt (veiligheids)risico's met zich mee. Bij de inrichting van de fysieke leefomgeving staat veiligheid voorop en de gemeente trekt hierbij samen op met inwoners en met partners als VNOG.

Voorbeeld 3	De gemeente draagt zorg voor een zo veilig mogelijke woon-, werk- en leefomgeving. Er is bij de inrichting van onze woon-, werk- en leefomgeving aandacht voor zowel de bescherming als de bevordering van de gezondheid en de veiligheid. Bij de inrichting van de omgeving houden we bovendien rekening met het voorkomen, beperken en bestrijden van branden, rampen en crises. Waar nodig betreft zij VNOG in een vroeg stadium, zodat deze goed advies kan geven.
Voorbeeld 4	De gemeente zal het belang van een veilige en gezonde leefomgeving laten meewegen in besluiten over de inrichting en activiteiten van de leefomgeving, voor zover dit nog niet is geborgd door toepassing van landelijke wet- en regelgeving. Waar nodig betreft zij VNOG in een vroeg stadium, zodat deze goed advies kan geven.
Voorbeeld 5	Als gemeente willen we bouwen aan, en het in stand houden van, een duurzame samenwerking met ketenpartners. VNOG is één van die ketenpartners, evenals GGD NOG. Zij worden om advies gevraagd om een veilige en gezonde leefomgeving te creëren en/of te behouden.
Voorbeeld 6	De fysieke leefomgeving speelt een rol in het versterken van sociale interactie, participatie en het veiligheidsgevoel. De gemeente laat zich door VNOG adviseren over de inrichting van de fysieke leefomgeving.
Voorbeeld 7	Een opgave is om (zich aandienende) veiligheidsrisico's met betrekking tot fysieke veiligheid naar de toekomst toe te blijven reduceren samen met de daarvoor aangestelde partners, zoals VNOG en GGD NOG.
Voorbeeld 8	VNOG is een organisatie met veel specifieke kennis op het gebied van fysieke veiligheid en fysieke risico's. Haar advies helpt de gemeente om bewust risico's te herkennen, deze te kunnen accepteren of te verkleinen. Haar regionale risicoprofiel is daarbij leidend. Dat is een overzicht met maatgevende risico's, risico's die voorstelbaar zijn en waarbij multidisciplinaire samenwerking gevraagd wordt. Het advies van VNOG is risicogericht en informatie gestuurd: ze weet waar de risico's zich bevinden. Daarmee draagt VNOG samen met de gemeenten en betrokkenen bij aan een veilige en gezonde omgeving voor de inwoners van de regio. Op het niveau van visie, plan en vergunning.
Voorbeeld 9	De gemeente maakt gebruik van de specifieke expertise van de betrokken ketenpartners om te komen tot goede afwegingen. De gemeente betreft VNOG vanuit diens rollen en taken die zijn vastgelegd in de Wet veiligheidsregio's (Wvr) en de Omgevingswet (Ow) en vanwege de expertise die zij daarin kan bieden.

Voorbeeld 10	Bij het inrichten van de gemeente X streven we naar een veilige leefomgeving, zowel in woon- als werkgebieden. Het aspect fysieke veiligheid moet een gelijkwaardig afwegingsaspect blijven binnen ruimtelijke plannen en plannen voor de openbare ruimte. Dit is de opgave en vraagt om maatwerk per gebied. Een veilige leefomgeving is een gezamenlijke verantwoordelijkheid, waarbij alle partijen hun verantwoordelijkheid voor hun deel van de risico's nemen.
Voorbeeld 11	De Omgevingswet is gericht op het in onderlinge samenhang bereiken en in stand houden van een veilige en gezonde fysieke leefomgeving. Bij de veiligheid van de fysieke leefomgeving zijn veel partijen betrokken: VNOG, GGD NOG, de omgevingsdiensten, de politie etc. Samenwerking is dan ook van groot belang. Door veiligheid vroeg in het ontwerpproces mee te nemen bij de ruimtelijke inrichting van het gebied, wordt een transparante en brede afweging mogelijk gemaakt.

4. Aspecten van fysieke veiligheid

4.1 Inleiding

De hiervoor genoemde kernwaarden moeten wat VNOG betreft minimaal opgenomen worden in de omgevingsvisies. Daarnaast zijn er verschillende individuele (fysieke veiligheids)aspecten die een plek in een omgevingsvisie verdienen. Dit hangt af van de ambities en/of opgaven van de gemeente. In de volgende paragrafen staan voorbeeldteksten voor de verschillende aspecten.

4.2 Brandveiligheid bebouwde omgeving

Voorbeeld 1	Dichte bebouwing kan problemen geven als mensen gebouwen of de omgeving willen ontvluchten bij een incident. Het is daarom beter de omgeving zo in te richten dat evacuatie van gebouwen en ook het ontvluchten van het hele gebied mogelijk zijn. Het maken van veilige routes naar centrale plekken is daarbij heel belangrijk. Als gemeente zorgen we samen met ketenpartners als VNOG, GGD NOG en omgevingsdienst voor een veilig en gezond ontwerp van de gebouwen en de omgeving. Gebouwen zijn brandveilig en er kan altijd een snelle en effectieve hulpverlening plaatsvinden.
Voorbeeld 2	Woningen, scholen en andere gebouwen zijn (brand)veilig en hebben gezond binnenklimaat. Gebruikers verblijven er prettig, zijn voldoende beschermd tegen (fysieke) veiligheidsrisico's en kunnen tijdig vluchten, waarbij er specifiek aandacht is voor verminderd zelfredzamen.
Voorbeeld 3	Bewuste keuzes maken bij bouwprojecten draagt bij aan de fysieke veiligheid. Denk aan gebiedsindeling, locatiekeuze, manier van bouwen, type bebouwing en de inrichting van en rond een gebouw. Goede en duidelijke vluchtwegen helpen mensen indien nodig snel en veilig naar een veilige omgeving te vluchten. Fysieke veiligheid wordt ook bevorderd als mensen voldoende bekend zijn met de mogelijke risico's en weten hoe te handelen bij een calamiteit. Zeer kwetsbare groepen die niet of beperkt zelfredzaam zijn, zoals kleine kinderen, senioren, zieken en mensen met een geestelijke of lichamelijke beperking, worden extra beschermd.
Voorbeeld 4	De doelstelling van brandveiligheid is minder branden, minder slachtoffers en minder schade. Belangrijke activiteiten zijn voorlichting en communicatie, advisering over brandveiligheid bij ruimtelijke aspecten en vergunningverlening, het houden van brandveiligheidstoezicht en ondersteuning bij handhaving. De focus ligt op risicogroepen, zoals ouderen, schoolkinderen en verminderd zelfredzame huishoudens. Risicobeheersing en incidentbestrijding zijn beide goed op peil in Noord- en Oost-Gelderland. De 56 brandweerposten, grotendeels bemenst door vrijwillige brandweermensen, staan 24/7 paraat voor de samenleving.

4.3 Bluswatervoorzieningen en bereikbaarheid

Voorbeeld 1	Veiligheid gerelateerde aandachtspunten zoals bijvoorbeeld aanrijdroutes en voldoende beschikbaar bluswater zijn een integraal onderdeel van de omgevingsvisie.
Voorbeeld 2	De bereikbaarheid voor hulpdiensten en de beschikbaarheid van bluswater is op orde. Door een goed ontwerp en goede inrichting van de openbare ruimte maakt dit vanzelfsprekend en onopvallend onderdeel uit van de fysieke leefomgeving.
Voorbeeld 3	De inrichting moet zo zijn dat de hulpdiensten het gebied goed kunnen bereiken, er voldoende bluswater aanwezig is en altijd een snelle en effectieve hulpverlening kan plaatsvinden. Wijken zijn zodanig ontworpen dat zowel de verkeersveiligheid als de bereikbaarheid voor hulpdiensten zijn gewaarborgd.
Voorbeeld 4	Hulpverleners kunnen sneller optreden als de bereikbaarheid van gebieden, bouwwerken en bedrijven doordacht is. Een goede bluswatervoorziening en goede opstelplaatsen voor de hulpdiensten zijn erg belangrijk.

4.4 Evenementenveiligheid

Voorbeeld 1	Evenementen leveren een grote bijdrage aan de levendigheid van de steden en dorpen. Het zorgt ook voor saamhorigheid en binding. Dit heeft vanzelfsprekend grote meerwaarde voor onze gemeente, zowel sociaal als economisch. Tegelijkertijd brengen deze evenementen veiligheidsrisico's met zich mee, op het vlak van openbare orde, fysieke veiligheid zoals brand- en waterveiligheid en overlast.
Voorbeeld 2	Door een combinatie van procedures en veiligheidscontroles enerzijds en samenwerking met ondernemers anderzijds zorgen we dat de veiligheid rond evenementen goed beheersbaar is. Zo moet de locatie waar het evenement plaatsvindt op een veilige plek liggen en goed bereikbaar zijn voor hulpdiensten.

4.5 Omgevingsveiligheid

Omgevingsveiligheid omvat de volgende onderdelen:

- veiligheid betrekking hebbend op de opslag, het gebruik en het transport van gevaarlijke stoffen over weg, water, spoor en door buisleidingen;
- veiligheid gerelateerd aan het gebruik van nieuwe energievormen, waarbij gedacht moet worden aan zonneparken, windturbines en opslag van energie in (buurt)batterijen. Ook het gebruik, het transport en de opslag van waterstof of LNG moet er toe gerekend worden;
- veiligheid t.a.v. Seveso-inrichtingen, milieubelastende activiteiten (MBA's), en andere risicorelevante activiteiten en stationaire objecten;
- impact en de gevolgen van een incident of crisis op de omgeving, in termen van maatschappelijke ontwrichting.

Voorbeeld 1	De meeste risicobronnen zijn gesitueerd op bedrijventerreinen. De overige risicobronnen hebben een beperkte risicocontour en vormen geen belemmering voor de omgeving. De risico's m.b.t. externe veiligheid moeten volledig in beeld zijn, worden beheerst en waar mogelijk verkleind.
Voorbeeld 2	In gemeente X bevindt zich een groot aantal bedrijven. Een aantal van deze bedrijven slaat gevaarlijke stoffen op of heeft een installatie die gevaarlijke stoffen gebruikt (bijvoorbeeld een ammoniak-koelinstallatie). Binnen en rondom dergelijke bedrijven moeten we rekening houden met de veiligheid van de mensen die er wonen, werken en recreëren, en de risico's voor de leefomgeving. Verder is het transport van gevaarlijke stoffen over de wegen in onze gemeente een belangrijk punt van aandacht. Om de veiligheid te verbeteren pakken we het liefst de bron van de risico's aan. Dat kan helaas niet altijd. In dat geval is het belangrijk om de omgeving zo in te richten dat risico's beperkt worden. Dit betekent dat de afstand tot een risico moet worden vergroot om slachtoffers en schade te beperken. Dit is extra belangrijk wanneer er in de omgeving kwetsbare groepen of vitale infrastructuren zijn.
Voorbeeld 3	De risicobronnen bij ruimtelijke ontwikkelingen zijn te vinden op de provinciale en regionale risicokaart. Denk aan opslagplaatsen, LPG-tankstations, routes voor gevaarlijke stoffen en buisleidingen. Ondanks alle genomen veiligheidsmaatregelen kan er altijd een ongeval met gevaarlijke stoffen plaatsvinden. Voor gemeente X staat consequente handhaving bij overschrijding van toegestane risico's voorop. We richten ons, samen met VNOG en omgevingsdienst op bewustwording en zelfredzaamheid door goede voorlichting en communicatie. We vertalen risico's naar de ruimtelijke ordening door o.a. fysiek afstand te creëren tussen nieuwe ontwikkelingen en risicobronnen, door vluchten mogelijk te maken en door schuilmogelijkheden te creëren.
Voorbeeld 4	Het is onze ambitie dat het veiligheidsniveau in gemeente X in de toekomst niet afneemt, ook als dat veiligheidsniveau hoog is. Daarom hanteren wij in beginsel ten aanzien van nieuwe ontwikkelingen het "stand-still principe". Dat betekent dat wij geen nieuwe risicobronnen toelaten en ook geen wezenlijke toename van het aantal personen in de directe omgeving van bestaande risicobronnen toelaten. Alleen in uitzonderlijke gevallen wijken wij af van dit uitgangspunt. Daarbij is de algemene doelstelling dat de norm van het groepsrisico niet wordt overschreden.
Voorbeeld 5	In dorpskernen wijken wij niet af van het "stand-still principe". In het buitengebied staan wij nieuwe risicobronnen toe als dit noodzakelijk is vanwege een groot openbaar belang. We houden dan rekening met de concentratie van woningen in

	bebouwingslinten en buurtschappen. Op het regionale bedrijventerrein X staan wij nieuwe risicobronnen toe, of een zeer beperkte toename van het aantal personen in de nabijheid van een risicobron als dit noodzakelijk is vanwege een groot openbaar belang of om zwaarwegende redenen van sociale of economische aard. Daarbij dienen initiatiefnemers voldoende maatregelen te nemen om de fysieke veiligheid te borgen en betrekken we VNOG vroegtijdig voor input en advies. We houden rekening met de geldende aandachtsgebieden en wijzen waar nodig voorschriftgebieden aan in het omgevingsplan om de fysieke veiligheid te borgen. In gebieden met risicovolle activiteiten, zoals bij bedrijventerrein X, nemen we extra veiligheidsmaatregelen. Bij nieuwe ontwikkelingen zetten we in op een veilige afstand tussen risicobron en zeer kwetsbare, beperkt kwetsbare en kwetsbare gebouwen. Doel is om de norm van het groepsrisico niet te overschrijden.
Voorbeeld 6	Vaak zien we buiten de inspanningen voor een veilige leefomgeving niet letterlijk terug. Wandelend door de wijk ben je er niet van bewust dat de buisleidingen en bedrijven op voldoende afstand liggen, waardoor (kwetsbare) mensen beschermd worden en de kans klein is dat er, bij bijvoorbeeld een breuk in een leiding, grote veiligheidsrisico's ontstaan.
Voorbeeld 7	In gemeente X hebben we veel aandacht besteed aan het bereiken van een evenwicht in de omgevingskwaliteit zodat de gemeente een gezonde en veilige plek is om te wonen en leven. Daarvoor houden we ons aan wettelijke regels voor geluid, water, externe veiligheid, lucht en bodem. Binnen deze kaders stellen we waar nodig gebiedsgericht beleid op. Op specifieke plekken mag er, binnen vastgestelde grenzen, meer of juist minder geluid, licht en/of geur zijn. We hebben een balans gevonden tussen deze omgevingswaarden.
Voorbeeld 8	We hebben aandacht voor de veiligheid van (kwetsbare) mensen en houden dus rekening met passende afstanden tussen risicobronnen als milieubelastende activiteiten, buisleidingen, opslagen, inrichtingen en bedrijven enerzijds en (groepen) mensen anderzijds. Waar nodig treffen we maatregelen om de risico's te verkleinen. In het omgevingsplan wijzen we, waar nodig, voorschriftgebieden, aan voor zeer kwetsbare gebouwen. Daarnaast overwegen we in een omgevingsprogramma of en waar we het ambitieniveau voor een voorschriftgebied kunnen verhogen. Denk dan bijvoorbeeld niet alleen aan de verplichte afstanden tot zeer kwetsbare locaties en gebouwen, maar ook tot kwetsbare locaties en gebouwen. Zeker bij nieuwe ontwikkelingen is onze ambitie dat we door een zorgvuldige keuze van functies ten opzichte van risicobronnen voorkomen dat nieuwe voorschriftgebieden moeten worden aangewezen.

Voorbeeld 9	De gemeente draagt samen met o.a. VNOG zorg voor een zo veilig mogelijke woon- en leefomgeving. Daarom staan we nieuwe activiteiten (zoals genoemd in bijlage VII van het BKL) met externe veiligheidsrisico's niet toe in woon- en leefgebieden met (zeer) kwetsbare gebouwen of locaties. Ten behoeve van een veilige en gezonde leefomgeving streven we er naar om: 1. bewust om te gaan met het uitbreiden van bestaande risicobronnen (zoals genoemd in bijlage VII van het BKL); 2. bewust om te gaan met het vestigen van nieuwe risicobronnen bij beperkt kwetsbare functies of objecten; 3. een ruimtelijke scheiding (zoals een parkeerplaats) aan te brengen tussen (beperkt) kwetsbare functies en risicobronnen; 4. bij verhoging van het groepsrisico na te gaan welke stedenbouwkundige inrichting en aanvullende maatregelen de gevolgen van calamiteiten kunnen beperken; 5. objecten met niet-zelfredzame personen en objecten met hoge bezettingsgraad niet in de buurt van risicobronnen te realiseren.
-------------	--

4.6 Crisisbeheersing

Voorbeeld 1	We werken bij Crisisbeheersing en Bevolkingszorg nauw samen met VNOG. Lokale sleutelfuncties, voorzieningen en faciliteiten zijn effectief ingevuld. De crisisorganisatie heeft scenario's voor de incidenten uit het multidisciplinaire risicoprofiel, ze 'staat klaar' en kan adequaat optreden bij incidenten. We focussen op niet-zelfredzame inwoners, bezoekers en medewerkers en werken risicogericht.
Voorbeeld 2	Nieuwe vitale en kwetsbare functies (vitale infrastructuur en kwetsbare voorzieningen zoals verpleeg- en verzorgtehuizen) worden robuust en overstromingsveilig ingericht in samenwerking met onder meer VNOG.

4.7 Natuurbrandpreventie, -beheersing en -bestrijding

Voorbeeld 1	De gemeente X ligt in een natuurlijke omgeving. Uit het risicoprofiel van de gemeente blijkt dat een (onbeheersbare) natuurbrand een serieus risico is. De gemeente vindt het belangrijk om een veilige en gezonde leefomgeving voor onze inwoners en bezoekers te creëren en te behouden en zorgt er daarom voor dat zij aandacht heeft voor zowel preventieve maatregelen als beheersmaatregelen om zo het risico op een natuurbrand te beperken en/of te voorkomen. Hierbij werkt zij actief samen met VNOG.
-------------	--

Voorbeeld 2	De gemeente X ligt in een natuurlijke omgeving. Uit het risicoprofiel van de gemeente blijkt dat de kans op een (onbeheersbare) natuurbrand aanwezig is. De gemeente vindt het belangrijk om een veilige en gezonde leefomgeving voor onze inwoners en bezoekers te creëren en te behouden en daarbij ook de ecologische waarde van het natuurgebied te beschermen. Met de gebiedsgerichte aanpak natuurbrandbeheersing werken we nauw en actief samen met VNOG. Samen met de natuurbeheerders zorgen we er voor dat er aandacht is voor natuurbrandbeheersingsmaatregelen en natuurbrandbestrijdingsmaatregelen om zo het risico op een natuurbrand te beperken en/of te voorkomen. Mede door de effecten van klimaatverandering is dit een urgent onderwerp.
Voorbeeld 3	De natuurlijke omgeving is een waardevolle bron van biodiversiteit, recreatie en welzijn. Echter, de natuurlijke omgeving brengt ook risico's met zich mee, zoals het ontstaan en verspreiden van (onbeheersbare) natuurbranden. Natuurbranden kunnen ernstige gevolgen hebben voor de veiligheid en de continuïteit van de samenleving, zoals het verlies van levens, eigendommen en infrastructuur. Daarom is het belangrijk om maatregelen te nemen om (natuur)branden te voorkomen, te beperken en te bestrijden in gebieden die grenzen aan de natuurlijke omgeving: • Houd minstens 5 meter afstand tussen brandbare vegetatie en kritieke infrastructuur (zoals wijk gebonden stroom/gas verdeelstations of andere vormen van energiebronnen, buurtaccu's, telecom of (landelijke) alarmeringssystemen). Zo voorkomen we brandoverslag en schade aan de infrastructuur; • Bescherm de rand van de wijk, die aan de natuur grenst, extra goed. Dit kan door een mantel /zoomvegetatie van loofbomen; • Zorg voor een elektrische bluswaterbron die minimaal 120 m³/uur kan leveren. Dit is nodig als het oppervlaktewater niet genoeg of niet geschikt is om te blussen. De bluswaterbron moet aan de NIPV-eisen (bluswater en bereikbaarheid 2019) voldoen; • Zorg voor een tweede vluchtroute met voldoende capaciteit in gebieden die aan de natuur grenzen. Daar is het brandrisico hoger en moeten we de bewoners en/of recreanten snel kunnen evacueren afhankelijk van verschillende windrichtingen.

4.8 Zorgcontinuïteit/GHOR

Voorbeeld 1	Veiligheid gerelateerde aandachtspunten zoals bijvoorbeeld ouderen die langer thuis blijven wonen etc. zijn een integraal onderdeel van de omgevingsvisie. Nabij complexen waar veel ouderen wonen, is extra aandacht besteed aan de inrichting van de buitenruimte. Zo kunnen ook minder zelfredzame mensen bij een calamiteit toch een veilige plek vinden. Ook bij de inrichting van de binnenruimte is er aandacht voor ouderen. Hittestress voor zowel bewoners als het zorgpersoneel wordt voorkomen door woningen en/of woongebouwen goed te isoleren. In geval van nieuwbouw van een woonwijk is het de vraag of het bestaande zorgaanbod voldoende is om zorg te kunnen verlenen aan de nieuwe bewoners.
-------------	--

4.9 Zelfredzaamheid/risicocommunicatie

Voorbeeld 1	Bij de afwegingen wordt gekeken naar de risico's en crisistypen die zich (kunnen) voordoen in de fysieke leefomgeving. Ook wordt gekeken naar mogelijkheden ter voorkoming en beperking van onveilige en ongezonde situaties en de bescherming van personen. Er wordt eveneens gekeken naar mogelijkheden om op te treden in deze situaties en het bieden van handelingsperspectief aan de bevolking. Hieronder vallen: 1. bestrijding en hulpverlening door de overheid en andere hulpdiensten; 2. de bijdrage van private partijen en burgers aan de bestrijding en hulpverlening; 3. het tijdig informeren en waarschuwen van de bevolking; 4. de bevordering van zelfredzaamheid en zelfbescherming van de bevolking.
Voorbeeld 2	Naast het nemen van maatregelen aan de bron, stimuleert VNOG dat de gemeente in haar omgevingsplan voldoende rekening houdt met risicovolle activiteiten. Dit kan door voldoende afstand te houden en het nemen van beschermende maatregelen voor mensen in de omgeving van een risicovolle activiteit. Zo kunnen de gevolgen van een ongeval worden beperkt. Het gaat dan om maatregelen zoals alarmering, bescherming, zelfredzaamheid en hulpverlening. Voor zowel advies als operationeel optreden is VNOG een belangrijke partner voor de gemeente.

4.10 Waterveiligheid c.q. overstromingsgevaar

Voorbeeld 1	Door klimaatverandering stijgt de zeespiegel wereldwijd en kan het peil van rivieren ook stijgen. Dit heeft op termijn risico's voor de veiligheid. Daarom is waterveiligheid een belangrijk aandachtspunt. Als we kijken naar mogelijke overstromingsgebieden dan is er bij het gebied aan en nabij de IJssel en Oude IJssel een grotere kans op overstroming. Rivierdijkenversterking moet niet alleen vanuit waterveiligheid worden gezien en als zodanig te worden uitgevoerd, maar moet naar onze mening als integrale gebiedsontwikkeling worden opgepakt. Dit betekent dat er altijd een integrale belangenafweging plaats moet vinden tussen ruimtelijke en veiligheidsaspecten bij nieuwe waterveiligheidsopgaven. Verder moet bij ruimtelijke ontwikkelingen het principe van meerlaagsveiligheid worden gehanteerd. Deze benadering werkt in drie 'lagen'. De eerste laag is preventie: het zoveel mogelijk voorkomen van een overstroming. De tweede laag richt zich op het realiseren van een duurzame ruimtelijke inrichting. De derde laag zet in op een betere (organisatorische) voorbereiding op een mogelijke overstroming (rampen- en crisisbeheersing). Dit gaat in nauwe samenwerking met VNOG en waterschappen.
-------------	--

4.11 Klimaat en extreem weer (overstroming, droogte, hitte)

Voorbeeld 1	Extreme weersomstandigheden als gevolg van klimaatverandering doen zich de komende jaren steeds vaker voor. Om de veiligheid te vergroten, willen en moeten we gebouwen, wegen en andere infrastructuur (denk aan dijken, maar ook aan buisleidingen en vitale infrastructuur) anders bouwen. Zo wordt getracht letsel, overlast en (economische) schade door overstroming, piekbuien, droogte en hitte zoveel mogelijk te voorkomen of te beperken.
Voorbeeld 2	Het is belangrijk dat de stad bestand is tegen extreme weersomstandigheden en dat bewoners beschermd zijn tegen natuurrampen of natuurgeweld. Om de veerkracht van stedelijke systemen te vergroten is het noodzakelijk in te zetten op waterberging en opslag, het vergroten van de piekbelasting en ontvlechting van afvalwater- en hemelwater.
Voorbeeld 3	Gebouwen worden in toenemende mate ingericht om schokken door extreem weer op te vangen. Het bouwen van robuuste, dynamische systemen die bestand zijn tegen overstroming, wateroverlast, droogte en hitte is een uitdaging, maar daarom niet minder van belang.
Voorbeeld 4	De gemeente is zodanig ingericht dat de effecten van klimaatverandering zoals hitte, droogte en extreme neerslag, worden opgevangen.

4.12 Energietransitie

Voorbeeld 1	De energietransitie betekent dat nieuwe vormen van energie-opwekking, -gebruik en -opslag gebruikt (bijvoorbeeld waterstoftanks of buurtbatterijen) worden. Dit brengt nieuwe veiligheidsrisico's met zich mee. We betrekken VNOG in een vroeg stadium om die risico's in beeld te brengen, beheersmaatregelen te treffen en/of alternatieven te bedenken.
Voorbeeld 2	Door de komst van nieuwe risicobronnen (zoals bijvoorbeeld waterstoftankstations, geothermie, grootschalig gebruik van zonnepanelen en buurtbatterijen) is het vergroten van kennis en expertise van deze nieuwe risicobronnen essentieel. Energie Opslag Systemen (EOS) en geothermiecentrales plaatsen we op voldoende afstand van kwetsbare functies. VNOG adviseert ons hierbij, dus we betrekken hen dan ook in een vroeg stadium bij deze nieuwe ontwikkelingen.

4.13 Ondernijning

Het voorkomen, beperken en/of bestrijden van ondernijning is geen taak van VNOG, maar VNOG kan er wel mee te maken krijgen. Een drugsclub in een bedrijfspand of agrarische schuur kan immers ook veiligheidsrisico's voor de fysieke leefomgeving met zich meebrengen.

Voorbeeld 1	We willen ondernijnde criminaliteit voorkomen, tegengaan en misstanden aanpakken. Samen met politie en VNOG zorgen we er voor dat criminele organisaties of personen geen voet aan de grond krijgen en geen gebruik kunnen maken van legale structuren voor criminele activiteiten. Het is een grijs en ongreepbaar gebied dat wel effect heeft op de samenleving en economie. De onderwereld vindt via onduidelijke structuren zijn weg naar de bovenwereld. Het is belangrijk ondernijnde criminaliteit niet onbedoeld te faciliteren. In de afgelopen jaren hebben we al belangrijke stappen gezet om de georganiseerde, ondernijnde criminaliteit terug te dringen en hen speelruimte ontnemen. Door consequente inzet van bestuurlijke instrumenten, willen we in samenwerking met onze partners zoals politie en VNOG die speelruimte verder verkleinen.
Voorbeeld 2	Wij verwachten dat bedrijventerreinen schoon, heel en veilig zijn en blijven met een uitstraling die past bij de gemeente. Om ondernemers bewust te maken van de risico's van criminaliteit en fysieke veiligheid investeren we samen met politie en VNOG in het informeren van inwoners, ondernemers, bedrijven en instellingen over criminele werkwijzen. Dit gebeurt onder meer in het kader van het Keurmerk Veilig Ondernemen (KVO).
Voorbeeld 3	Ondernijnde criminaliteit zorgt naast onveiligheid voor grote nadelige gevolgen voor de fysieke leefomgeving. Denk aan brandgevaar in een hennepkwekerij of drugsclub, overlast

	bij illegale kamerverhuur of drugsafval in het buitengebied of de natuur. De gemeente werkt samen met veiligheidspartners, inwoners en ondernemers aan bestrijding van ondermijning.
Voorbeeld 4	Bij ondermijnende criminaliteit maken criminelen gebruik van legale structuren om de onderwereld te faciliteren. Hierdoor ontstaat de vermenging van boven- en onderwereld. Uitingen hiervan zijn onder meer drugsproductie en -handel, arbeids-uitbuiting en mensenhandel, waar helaas ook de gemeenten in de regio Noord- en Oost-Gelderland mee te maken krijgen. De precieze aard en omvang zijn niet goed vast te stellen.

4.14 Verkeersveiligheid

Voorbeeld 1	Wij willen dat iedereen zich op een veilige manier moet kunnen verplaatsen in de leefomgeving. Daarom streven we naar basisvoorzieningen dichtbij in de wijk en goed bereikbare overige voorzieningen. Verkeersbeperkende maatregelen en/of verkeersluwe wegen, wijken en buurten dragen bij aan de verkeersveiligheid. Tegelijkertijd is het voor hulpdiensten van belang dat zij snel bij een incident kunnen komen en ter plaatse snel kunnen handelen. Voorkomen moet worden dat verkeersveiligheid en fysieke veiligheid op gespannen voet met elkaar komen te staan. Dit vraagt om afstemming met VNOG.
Voorbeeld 2	Verkeersveiligheid leeft altijd onder burgers en blijft aandacht vragen. Het verkeer verandert en we delen de verkeersruimte met steeds meer gebruikers (shared space). De verkeersveiligheid mag hier niet onder lijden. Bijzondere aandacht is er voor het buitengebied met gebiedsontsluitingswegen en schoolomgevingen. We streven te allen tijde naar een hoge verkeersveiligheid. Prioriteit ligt bij wegen waar automobilisten en fietsers samen gebruik van maken. De aanleg van vrijliggende fietspaden verbetert de verkeersveiligheid in hoge mate. Een tweede opgave is de kwetsbare verkeersdeelnemers veilig aan het verkeer deel te laten nemen en goed gebruik te laten maken van de openbare ruimte. De openbare ruimte moet makkelijk te 'lezen' zijn voor alle gebruikers. In de shared space gedachte letten meerdere weggebruikers goed op en worden zij samen weggebruiker. Hulpdiensten maken ook gebruik van de shared space. Om de verkeersveiligheid, fysieke veiligheid en bereikbaarheid van hulpdiensten goed met elkaar te verenigen, is afstemming met VNOG van belang.
Voorbeeld 3	De infrastructuur is zo ingericht dat bewegen aantrekkelijk is en veilig kan. Het gebruik van actief eigen vervoer en openbaar vervoer wordt gestimuleerd. Tegelijkertijd maakt die inrichting het ook mogelijk dat aanwezigen bij incidenten snel en veilig kunnen vluchten, en dat hulpdiensten snel en effectief ter plaatse kunnen zijn en kunnen optreden.